

แนวทางจัดการกรณีผิดนัดส่งมอบหลักทรัพย์ โดยใช้วิธี Pending Settlement

ที่มา

เพื่อให้การบริหารจัดการกรณีที่มีการผิดนัดส่งมอบหลักทรัพย์กับ บริษัท สำนักหักบัญชี (ประเทศไทย) จำกัด (สำนักหักบัญชี) มีประสิทธิภาพมากขึ้น และสอดคล้องกับมาตรฐานสากล Principles for financial market infrastructures (PFMI)¹ สำนักหักบัญชีจึงได้ศึกษาแนวทางของต่างประเทศ พบว่า ส่วนใหญ่จะใช้เครื่องมือ SBL เพื่อป้องกันความเสียหายจากการผิดนัดส่งมอบ ทั้งนี้ ภายหลังจากที่ทำ SBL แล้วยังคงมีหลักทรัพย์ไม่เพียงพอ ก็จะกำหนดให้มีผู้รับมอบ (Pending Settlement) และใช้เครื่องมือ Buy-in เพื่อบังคับซื้อหลักทรัพย์และนำมาส่งมอบให้แก่ผู้รับมอบโดยเร็วที่สุด

ตารางสรุปข้อมูลการดำเนินการกับผู้รับมอบ เมื่อมีการผิดนัดส่งมอบหลักทรัพย์ในต่างประเทศ

ประเทศ	Settlement Cycle	แบบที่ 1 Pending Settlement	แบบที่ 2 ออก Voucher
อเมริกา ¹	T+3	✓	
ญี่ปุ่น ²	T+3	✓	
ยุโรป	T+2	✓	
เกาหลีใต้	T+2	✓	
ฮ่องกง	T+2	✓	
ไต้หวัน	T+2		✓

หมายเหตุ 1. T+2 Tentative Live Date : 5 ก.ย.60 (Trade Date) และ 7 ก.ย.60 (Settlement Date)

2. T+2 Tentative Live Period : Q2/2562

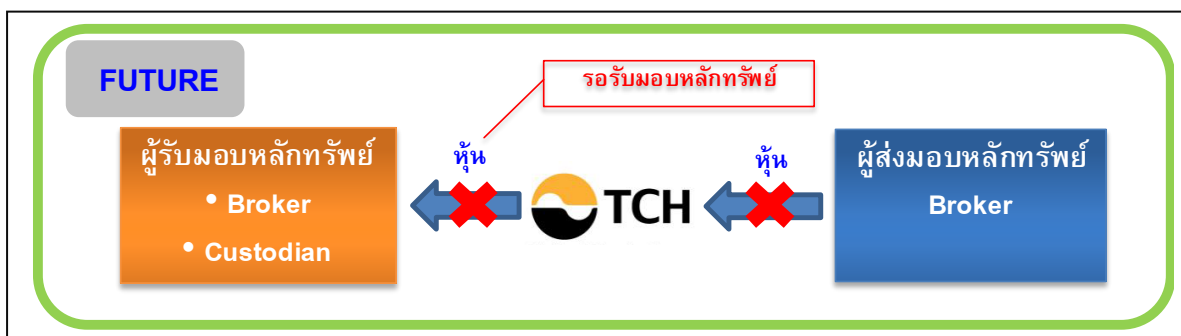
จากรายละเอียดข้างต้น สำนักหักบัญชีจึงได้ปรับปรุงแนวทางบริหารจัดการกับผู้รับมอบหลักทรัพย์ กรณีผิดนัดส่งมอบ โดยนำหลักการเรื่อง Pending Settlement มาใช้ ประกอบกับการใช้เครื่องมือ SBL และ Buy-in สำหรับบริหารจัดการกรณีผิดนัดส่งมอบหลักทรัพย์กับสำนักหักบัญชี ซึ่งประโยชน์ของการใช้วิธีดังกล่าว คือ

- เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล: PFMI ที่กำหนดว่าไม่ควรมี Debit balance ในระบบงานของศูนย์รับฝากหลักทรัพย์
- เพื่อเตรียมความพร้อมปรับลดรอบระยะเวลาการชำระราคาและส่งมอบหลักทรัพย์จาก T+3 เป็น T+2 ซึ่งช่วยลดความเสี่ยงและลดต้นทุนโดยรวมของตลาดหุ้นไทย และยกระดับมาตรฐานงานบริการชำระราคาของสำนักหักบัญชีให้มีศักยภาพในการแข่งขันทัดเทียมกับต่างประเทศซึ่งส่วนใหญ่ได้เริ่มใช้ T+2 เป็นที่เรียบร้อยแล้ว

¹ PFMI are prepared by Committee on Payment and Settlement Systems (CPSS) and the Technical Committee of the International Organization of Securities Commissions (IOSCO) and will be used by the joint IMF/World Bank "Financial Sector Assessment Programme" (FSAP) & the "Reports on the Observance of Standards and Codes" (ROSC).

รูปแบบการดำเนินการ Pending Settlement

เมื่อบริษัทหลักทรัพย์มีหลักทรัพย์ไม่เพียงพอสำหรับการส่งมอบต่อสำนักหักบัญชี จะส่งผลให้สำนักหักบัญชีไม่สามารถส่งมอบหลักทรัพย์ต่อให้กับผู้รับมอบได้ครบถ้วน จึงมีความจำเป็นต้องเลือกผู้ที่จะยังไม่ได้รับมอบหลักทรัพย์ในวันดังกล่าว

แผนภาพเปรียบเทียบการมี Debit Balance และการใช้วิธี Pending Settlement

การจัดสรรหลักทรัพย์ให้ผู้รับมอบหลักทรัพย์

สำนักหักบัญชีจะจัดสรรหลักทรัพย์ให้แก่สมาชิกสำนักหักบัญชี หรือบุคคลที่สำนักหักบัญชีอนุญาตให้ทำการชำระราคาและส่งมอบหลักทรัพย์แทนสมาชิก (Settlement Agent)² ตามลำดับดังต่อไปนี้

ลำดับที่ 1 Oldest Pending Receive Position

ลำดับที่ 2 Highest Price

ลำดับที่ 3 Smallest Quantities

ลำดับที่ 4 Random

ภายหลังจากที่สำนักหักบัญชี ได้จัดสรรหลักทรัพย์ให้แก่ผู้รับมอบตามลำดับข้างต้นแล้ว ปรากฏว่ายังมีผู้ที่ไม่ได้รับมอบหลักทรัพย์ บุคคลดังกล่าวจะมีสถานะเป็นผู้รับมอบหลักทรัพย์ (Pending Receive) และถูกจัดอยู่ในลำดับแรกสุดที่จะได้รับจัดการจัดสรรหลักทรัพย์ในรอบการชำระราคาและหลักทรัพย์ถัดไป

ทั้งนี้ ผู้รับมอบหลักทรัพย์ (Pending Receive) ดังกล่าว อาจใช้เงื่อนไขแบบเดียวกับสำนักหักบัญชีในการจัดสรรหุ้นให้แก่ลูกค้า หรือกำหนดเงื่อนไขเองขึ้นอยู่กับนโยบายของแต่ละบริษัท อย่างไรก็ตาม เงื่อนไขดังกล่าวจะต้องกำหนดไว้ล่วงหน้า ชัดเจน โปร่งใสและเป็นธรรม

รอบการชำระราคาและส่งมอบหลักทรัพย์

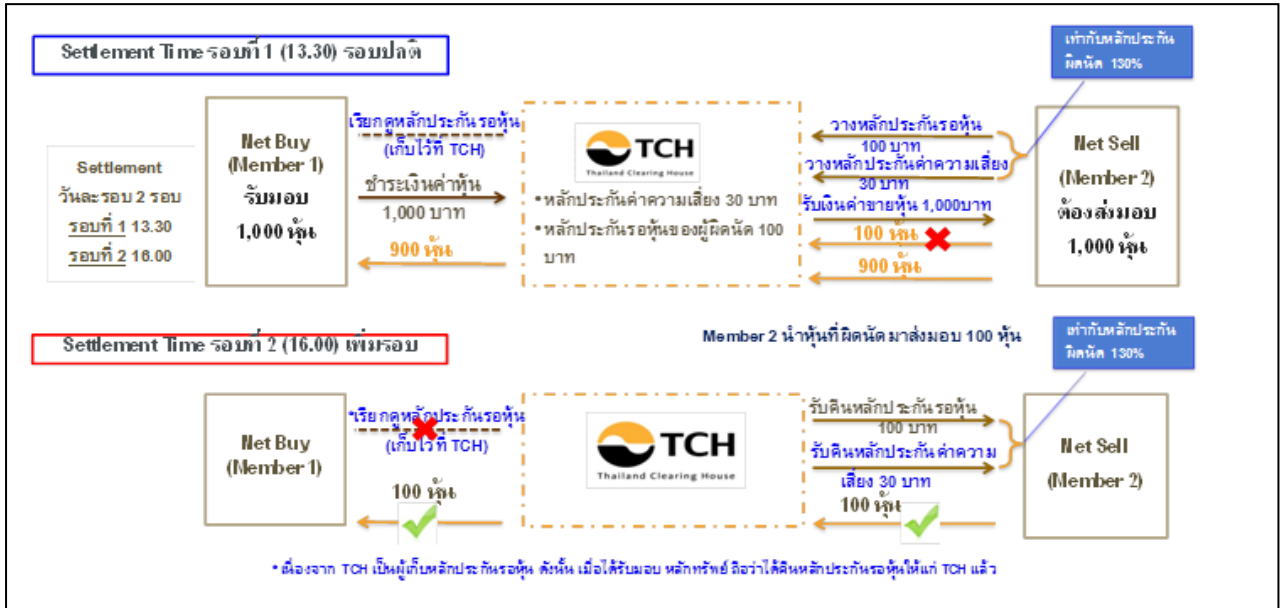
สำนักหักบัญชี จะกำหนดรอบการชำระราคาและส่งมอบหลักทรัพย์เพิ่มจาก 1 รอบต่อวัน เป็น 2 รอบต่อวัน ดังนี้

รอบ	รายละเอียด
รอบที่ 1 (รอบปัจจุบัน) เวลา 13.30-14.15 น.	เป็นรอบชำระราคาและส่งมอบหลักทรัพย์ปัจจุบัน
รอบที่ 2 (รอบที่เพิ่ม) เวลา 15.15-16.00 น.	เป็นรอบการส่งคืนหุ้นที่ผิดนัด คืนหลักประกันหุ้นที่ผิดนัด หรือจ่ายเงินค่าปรับการทำ Cash Settlement ให้แก่ผู้รับมอบหลักทรัพย์

² - สมาชิกสำนักหักบัญชี หมายถึง บริษัทหลักทรัพย์

- บุคคลที่สำนักหักบัญชีอนุญาตให้ทำการชำระราคาและส่งมอบหลักทรัพย์แทนสมาชิก (Settlement Agent) ตัวอย่างเช่น Custodian Bank

สรุปรูปแบบและวิธีการชำระราคาและส่งมอบหลักทรัพย์กรณี Pending settlement

ผู้ผิดนัดส่งมอบหลักทรัพย์	ผู้รอรับหลักทรัพย์
<p>เมื่อผิดนัด</p> <ul style="list-style-type: none"> รับเงินค่าขายหุ้น (เหมือนปัจจุบัน) วางหลักประกันหุ้นที่ผิดนัด (เหมือนปัจจุบัน) 	<p>เมื่อถูกกำหนดเป็นผู้ที่ยังไม่ได้รับมอบ (ไม่ได้รับการจัดสรรหุ้น)</p> <ul style="list-style-type: none"> ชำระเงินค่าหุ้นเต็มจำนวน (เหมือนปัจจุบัน) ไม่ได้รับมอบหุ้น (เปลี่ยนแปลงจากปัจจุบัน) ได้รับหลักประกันการรอหุ้นเป็นเงินสด $\approx 100\%$ ของมูลค่าผิดนัด โดยสำนักหักบัญชี เป็นผู้เก็บหลักประกันรอหุ้นแทนสมาชิกผู้รอรับหลักทรัพย์ (เปลี่ยนแปลงจากปัจจุบัน)
<p>เมื่อนำหลักทรัพย์ที่ผิดนัดมาส่งมอบ</p> <ul style="list-style-type: none"> รับคืนหลักประกันผิดนัดจาก TCH (เปลี่ยนแปลงจากปัจจุบัน หากส่งมอบหลักทรัพย์หลัง Settlement เงินรอบแรก แต่ก่อน Settlement เงินรอบ 2 => ได้หลักประกันคืนรอบ 2) 	<p>เมื่อได้รับมอบหลักทรัพย์</p> <ul style="list-style-type: none"> ไม่ปรากฏข้อมูลหลักประกันการรอหุ้น (เปลี่ยนแปลงจากปัจจุบัน) เนื่องจากสำนักหักบัญชีเป็นผู้เก็บหลักประกันรอหุ้น ดังนั้น เมื่อได้รับมอบ จึงถือว่าได้คืนหลักประกันรอหุ้นให้สำนักหักบัญชีแล้ว

การยุติรายการผัดนัดส่งมอบหลักทรัพย์คงค้างด้วย Cash Settlement

ในการยุติรายการผัดนัดส่งมอบหลักทรัพย์คงค้าง สำนักหักบัญชี จะเรียกเอาเงินค่าปรับจากสมาชิกสำนักหักบัญชีที่ผัดนัดส่งมอบ เพื่อนำมาจ่ายต่อให้กับสมาชิกสำนักหักบัญชี หรือ Settlement Agent ที่มีสถานะ Pending Receive แทนการส่งมอบให้เป็นหลักทรัพย์ (Cash Settlement) ดังนี้

หัวข้อ	รายละเอียด	
วันที่จะทำ Cash Settlement	SD +4 สำหรับรอบ SETTLEMENT แบบ T+3	SD +3 สำหรับรอบ SETTLEMENT แบบ T+2
	SD (Settlement Date) หมายถึงวันครบกำหนดชำระราคาและส่งมอบหลักทรัพย์	
กำหนดเวลา	Settlement รอบที่ 2: 15.15-16.00	
ราคาที่ใช้ทำ Cash Settlement	(1) ราคา Buy-in หรือ (2) 130% ของ Mark to Market Price ของวันทำการก่อนหน้า แล้วแต่ราคาใดจะสูงกว่า	
สกุลเงิน	เงินสดสกุลบาท	

หมายเหตุ หากมีเหตุจำเป็น เช่น การเพิกถอนหลักทรัพย์ออกจากตลาดหลักทรัพย์ฯ หรือกรณีอื่นๆ ที่ส่งผลให้เกิดการเพิกถอนหลักทรัพย์จากการให้บริการของสำนักหักบัญชี เป็นต้น สำนักหักบัญชี อาจพิจารณาดำเนินการเพื่อยุติการผัดนัดส่งมอบหลักทรัพย์คงค้างก่อนกำหนดเวลามาตรฐานของสำนักหักบัญชี

โดยสำนักหักบัญชี นำส่งเงินค่าปรับ Cash Settlement ให้แก่สมาชิกสำนักหักบัญชี หรือ Settlement Agent โดยโอนเข้าบัญชีเงินที่เปิดไว้เพื่อการชำระราคาหลักทรัพย์กับสำนักหักบัญชี ผ่านระบบงานของ Settlement Bank หรือระบบบาทเน็ตของ ธปท. แล้วแต่กรณี และเมื่อได้รับเงินค่าปรับดังกล่าวแล้วสมาชิกสำนักหักบัญชี หรือ Settlement Agent จะต้องมีการบวกรวมการ ระบบงาน หรือแนวปฏิบัติสำหรับโอนเงินค่าปรับ Cash Settlement ที่ได้รับจากสำนักหักบัญชี เพื่อส่งต่อเงินค่าปรับดังกล่าวให้กับลูกค้าที่จะได้รับเงินค่าปรับแทนการได้รับมอบเป็นหลักทรัพย์

การดำเนินการเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์กรณีมีสถานะ Pending Receive ณ วัน Record Date

ในกรณีที่สมาชิกสำนักหักบัญชี หรือ Settlement Agent หรือลูกค้าของสมาชิกสำนักหักบัญชี หรือลูกค้าของ Settlement Agent มีสถานะ Pending Receive ณ วันที่ถึงกำหนดให้สิทธิ (Record date) จะไม่ได้รับสิทธิประโยชน์ เนื่องจากไม่มีหลักทรัพย์สำหรับส่งรายชื่อเพื่อรับสิทธิ ณ วันดังกล่าว สำนักหักบัญชี จะเป็นตัวกลางในการเรียกร้องเงินค่าปรับเพื่อทดแทนสิทธิประโยชน์ (Financial Benefit) ที่ควรได้รับ ตัวอย่างตามตารางด้านล่าง

สิทธิประโยชน์	คำอธิบาย
XD	ผู้ซื้อหลักทรัพย์ไม่ได้สิทธิรับเงินปันผล
XI	ผู้ซื้อหลักทรัพย์ไม่ได้สิทธิรับดอกเบี้ย
XA	ผู้ซื้อหลักทรัพย์ไม่ได้สิทธิทุกประเภทที่บริษัทประกาศให้ในคราวนั้น
XP	ผู้ซื้อหลักทรัพย์ไม่ได้สิทธิรับเงินต้นที่บริษัทประกาศจ่ายคืนในคราวนั้น
XR	ซื้อหลักทรัพย์ไม่ได้สิทธิจองซื้อหุ้นออกใหม่
XN	ซื้อหลักทรัพย์ไม่ได้สิทธิในการรับเงินคืนจากการลดทุน
XE	แสดงการปิดสมุดทะเบียนพักโอนหุ้น เพื่อให้สิทธิแก่ผู้ถือหุ้นในการนำตราสารสิทธิไปแปลง
XB	ซื้อหลักทรัพย์ไม่ได้สิทธิจองซื้อหุ้นออกใหม่

โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังต่อไปนี้

- สำนักหักบัญชี แจ้างำนวนเงินค่าปรับ³ ซึ่งคิดเป็น 115% ของมูลค่าสิทธิประโยชน์ที่ควรได้ ให้แก่ (1) สมาชิกสำนักหักบัญชีที่ผัดนัดส่งมอบและ (2) สมาชิกสำนักหักบัญชี หรือ Settlement Agent ที่มีสถานะ Pending Receive ณ วัน Record Date ทราบ เพื่อพิจารณาชำระหรือรับชำระเงินตามจำนวนดังกล่าว
- หากทั้ง 2 ฝ่ายตกลงรับและจ่ายตามจำนวนเงินที่ได้รับแจ้ง⁴ ให้สมาชิกสำนักหักบัญชีหรือ Settlement Agent ที่มีสถานะ Pending Receive ณ วัน Record Date จัดส่งรายละเอียดการรับชำระเงิน เช่น เลขที่บัญชีเงินธนาคาร ให้แก่สำนักหักบัญชี เพื่อที่จะได้ประสานงานส่งต่อให้กับสมาชิกสำนักหักบัญชีที่ผัดนัด
- เมื่อทั้ง 2 ฝ่าย ได้รับและจ่ายเงิน เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ให้จัดส่งหลักฐานการโอนเงินมายังสำนักหักบัญชี

---

³ ค่าปรับจากการไม่ได้รับสิทธิประโยชน์เนื่องจากไม่มีรายชื่อ ณ วัน Record Date เป็นเงินสดทุกบาท

⁴ หากไม่ยินยอมจ่ายหรือรับเงินตามจำนวนที่ได้รับแจ้ง สำนักหักบัญชี จะแจ้งรายชื่อเพื่อให้ทั้ง 2 ฝ่าย ตกลงเรียกเงินค่าปรับระหว่างกัน